

Ves čas prvi

TATJANA GREIF
AKTIVISTKA
ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

Na tretji dan meseca marca je jara kača ujela svoj rep. Po desetletjih prizadevanj za enakopravnost, ki so se porodila že v 80. letih, je naposled uspelo "nemogoče" - podelitev pravice do zakonske zveze za vse državljane in državljanke, ne glede na spolno usmerjenost.

Čestitke prihajajo z vseh strani, odobravanje, veselje, trepljanje po ramenu, ponos. Navdušeno prebiramo odzive tujih medijev, da je Slovenija postala enajsta evropska država in enainvajseta na svetu, ki priznava istospolne poroke. Eden izmed hrvaških portalov je zapisal:

"Slovenija je s tem zakonom naredila korak naprej v LGBT-enakopravnosti, kakršen še ni bil viden v vzhodni Evropi."

In res. Slovenija je prva v vzhodni Evropi "prečkala Rubikon" in v polju pravic in dolžnosti iz zakonske zveze v celoti izenačila državljane prvega in drugega reda. Prva iz vzhodne Evrope pošilja signal o dejanski in ne zgolj deklarativni, navidezni, virtualni enakopravnosti LGBT. Ob tem prvenstvu Slovenije utegnemo biti morda presenečeni, celo začudeni, a stvari se niso zgodile čez noč. Boji in bitke za enakopravnost istospolnih manjšin se bijejo že dolga leta, dolga kot jara kača.

V resnici je bila Slovenija že ves čas prva. V bivši SFRJ je sredi 70. let prva dekriminalizirala homoseksualnost in s tem zasidrala mejnik, ki utre pot v demokratizacijo človekovih pravic in ustvari pogoje za pojav emancipatornih gibanj. V Sloveniji so bila že v 80. letih ustanovljena prva združenja za pravice LGBT, pionirska v vsej vzhodni Evropi. Konec 80. let na tedanjo republiško ZSMS naslovijo prve pobude za odpravo neenakosti homoseksualcev in lezbijk v vseh

pravnih aspektih. Sredi 90. let je spremembe za zakonsko enakost terjal bivši vladni urad za žensko politiko, leta 1997 pa so prvič na vlado Republike Slovenije pobudo naslovile nevladne organizacije, ki so predlagale spremembe in dopolnila zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), ki bi vključevale tudi istospolne pare. Na to pobudo se je tedanja vlada odzvala z ustanovitvijo strokovne komisije za pripravo zakonskih sprememb. Nadaljnja pot je bila dolga, mukotrpna in polna pasti. Bile so tudi ustavne pobude za presojo ustavnosti ZZZDR, ki jih je ustavno sodišče zavračalo. Spisanih je bilo veliko zakonskih osnutkov, vsaka izmed vlad v nizu je spisala svoje zakonske predloge. Prvi, ki je ugledal klopi slovenskega parlamenta, je bil predlog zakona o istospolni partnerski zvezi (ZIPZ), obravnavan 2004. Konec istega leta je bil predlog ob zamenjavi vlade umaknjen. Že naslednje leto je bil napisan in sprejet zakon o registraciji istospolne partnerske skupnosti (ZRIPS), temu so sledili večletni status-quo, intervencije ustavnega sodišča in nato leta 2011 družinski zakonik, ki

je žalostno končal na referendumu leta 2012. Nobena od dosedanjih rešitev ni istospolnim parom prinesla enakopravnega državljanstva, bile so to le delne rešitve. Šele s pobudo Združene levice, ki je konec leta 2014 vložila predlog novele ZZZDR, sprejete zdaj, se odpre nov horizont, novo poglavje v zgodovini človekovih pravic v Sloveniji.

Novela zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih se je zgodila le v treh mesecih od vložitve v proceduro. Po dveh desetletjih stopicanja na mestu bi vsako zavlačevanje pomenilo podaljševanje diskriminatornega statusa in krivic, ki so jih utpele cele generacije. Sprememba je velika. Ne le popolna izenačitev pred zakonom, tudi nova definicija zakonske zveze, ki je vključujoča in pravična do vseh, preprosto povedano - humana. Je sodobna, odzivna na realno družbeno stanje, dejansko situacijo. Istospolne zveze obstajajo, kakor tudi družine in otroci v teh družinah. Šele sedaj imajo vsi enako zakonsko zaščito, enako socialno varnost, enako dostojanstvo. Pred Slovenijo je takšen korak storilo kar

lepo število držav, še lepše število držav ta korak še čaka, a nepopisen je občutek, da se spremembe na bolje, napredek in premiki dogajajo tukaj in zdaj, v živo, da nosijo upanje pravičnosti za vsakogar.

Po dnevu zmage pride dan za praznovanje in po praznovanju pride iztreznitev. Še preden smo dobro nazdravili, uspeli dojeti, da se je novela zakona res zgodila, se z vseh strani zgrinjajo sivi oblaki. Groznje tistih, ki človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam nasprotujejo skozi absolutno zanikanje, negiranje in pozive k odvzemu, so tu. Instant civilne pobude - ki se, zanimivo, pojavijo vselej v podobnih situacijah in glasniki katerih so vselej eni in isti posamezniki - lastnim sodržavljanom odrekajo pravice in dostojanstvo. Nemogoče je doumeti srd in gnev, strah in paniko, ko gre za temeljne vrednote, enakopravnost, civilizacijske in demokratične vrednote, vse tisto, čemur z eno besedo pravimo človečnost, človeka vredno življenje. A nobena ideologija, religija ali propaganda ne morejo zaustaviti sprememb. Zemlja se vrti naprej.